

Algemene Politieke Beschouwingen GroenLinks

Voorzitter,

over elf weken start het Nederlands voorzitterschap van de EU. Dat voorzitterschap vormt een unieke kans om te tonen voor welke waarden de Europese Unie staat. Ik ga in op twee urgente kwesties: de klimaatverandering en het vluchtelingenvraagstuk.

Voorzitter,

als we de stijging van de temperatuur niet kunnen beperken tot twee graden, dan zijn de gevolgen desastreus, voor mens, dier en natuur. Zoals Jesse Klaver in Tweede Kamer zei: Wij zijn de laatste generatie die iets aan de opwarming kan doen. De klimaatconferentie in Parijs is daarom cruciaal om te zorgen dat ons dat gaat lukken. Met een substantiële verlaging van de CO2 uitstoot, forse inzet op hernieuwbare energie en energiebesparing. Obama wil grote stappen zetten, zelfs China komt in beweging. Hoe zit het met de EU? En wat gaat het kabinet zelf uitdragen in Parijs? Staan wij daar in de voorhoede, of staan we op de rem, als magere middenmotor, en waar het om duurzame energie gaat zelfs achterblijver? Hoe zal Nederland als voorzitter de afspraken in Parijs voortvarend helpen omzetten in concrete naleving?

Als voorzitter kun je andere lidstaten echter alleen geloofwaardig aanspreken op naleving als je ook zelf de doelstellingen haalt.

Dat is nog lang niet het geval. Sterker nog, mijn fractie bespeurt geen gevoel van urgentie bij dit kabinet. Stil maar, wacht maar, met het Energieakkoord lossen we alles wel op, dat lijkt het adagium. De Nationale energieverkenning weerlegt deze verwachting met harde cijfers. Ook de rechter droeg de Nederlandse staat op om meer te doen om de CO2 uitstoot met 25 % te verminderen in 2020. We halen nu zelfs geen 20% in 2020 (maar slechts 19%). Het kabinet vecht de uitspraak nu aan in hoger beroep, maar heeft bij monde van staatssecretaris Mansveld gezegd dat de uitspraak wel wordt uitgevoerd. Maar hoe dan, wanneer dan?

Mijn fractie ziet wel een tegenovergestelde beweging: alleen de oude kolencentrales worden gesloten, de overige gaan nog harder stoken dan ooit. Daardoor is de CO2-reductie in 2030 slechts 21% in plaats van de 40% die we in Europa hebben afgesproken. Bizar dat burgers worden opgeroepen om zuinig aan te doen, terwijl we kolencentrales en grote bedrijven de vrije hand geven. De energiebelasting voor grootverbruikers bedraagt 1/200^e van de energiebelasting voor kleinverbruikers. Duurzame energiecoöperaties moeten echter nog steeds energiebelasting betalen. Daarom wil mijn fractie weten: hoe en wanneer gaat het kabinet de motie Klaver cs, die vraagt om concrete maatregelen in 2016, uitvoeren?

Het kabinet heeft een meevaller van vijf miljard. Voorzitter: wat kun je daar niet allemaal mee doen. Veel meer windmolens en zonnepanelen aanleggen, de corporaties helpen weer wél te investeren in goede betaalbare en energiezuinige woningen. De

circulaire economie aanjagen met nieuwe technologieën. Drie vliegen in één klap: energiebesparing, extra banen en versterking van de economie. Met een echte vergroening van ons belastingstelsel kunnen we die innovatieve groene bedrijvigheid vleugels geven. Het kabinet had ook kunnen kiezen voor de broodnodige banen in de zorg, het onderwijs, bij de politie, en het OS budget terugbrengen naar 0,7 procent, conform de OESO norm en de motie van deze Kamer. Maar deze coalitie laat alle kansen lopen en stopt 5 miljard in versnipperde particuliere lastenverlichting. Daarmee haalt het kabinet nog niet de helft van zijn ambitie om 100.000 banen te creëren. Doet het niks aan vergroening. Wat het wél doet, is de inkomensongelijkheid vergroten: mensen met een hoog- en middeninkomen worden rijker, mensen zonder werk blijven op hun lage niveau. Welke boodschap geeft het kabinet met deze keuzes af? Mensen die aan de zijlijn staan, hoeven niet mee te profiteren van de welvaart? Het kabinet stuurt aan op meer private rijkdom, terwijl de publieke armoede toeneemt: de enorme bezuinigingen en verschraling in de zorg, in de sociale werkvoorziening, het passend onderwijs worden nauwelijks verlicht. En ook onze natuur, de kwaliteit van ons leefmilieu, komen er bekaaid af. De urgentie van het klimaatprobleem vraagt om andere keuzes. Ik roep onze premier op: leef de waarden voor Europa vóór en zet het klimaat op één.

Voorzitter,

ook de vluchtelingen vergen een moedig en daadkrachtig voorzitterschap. Europa leek te zijn overvallen afgelopen zomer, toen enkele honderdduizenden op de Griekse eilanden aankwamen en zich een weg door Europa baanden op zoek naar bescherming en opvang. Toch was het te voorzien: al meer dan vier jaar lang zet de Europese Unie in op het afweren van vluchtelingen, zonder daarbij echt te investeren in de vier buurlanden van Syrië, die samen 4 miljoen vluchtelingen opvangen. Vooral in Libanon en Jordanië groeide het tekort aan alles, en hoe vreemd is het dat vluchtelingen na al die tijd zonder toekomstperspectief besluiten om door te reizen? Solidariteit met deze landen betekent ruimhartige steun aan de regio's. Maar met geld alleen zijn we er niet. Willen wij de buurlanden geloofwaardig verzoeken om hun grenzen open te houden voor nieuwe Syrische vluchtelingen, dan moeten we ook de druk daar verlichten en een deel van deze vluchtelingen een veilige en legale route bieden naar Europa. Om te beginnen voor de kwetsbaren (zieken, weeskinderen, ouderen) die daar niet de zorg krijgen die ze nodig hebben. Is het kabinet bereid om een ambitieus bindend hervestigingsbeleid te bepleiten in de Unie? Dit kabinet heeft een dergelijke stok achter de deur in elk geval hard nodig: Duitsland heeft 30.000 Syrische vluchtelingen uitgenodigd, Nederland slechts 250.

Zonder veilige routes is het Europese asielbeleid heel cynisch. We hebben mooie normen afgesproken over de waarborgen voor asielzoekers, tenminste op papier. **Maar:** die gelden pas als ze het Europees grondgebied hebben bereikt. En juist dat hebben we zo moeilijk mogelijk gemaakt. We hebben muren

opgetrokken, en de buurlanden overgehaald hun grenscontroles aan te scherpen en om migranten terug te nemen die toevallig door hun land zijn gereisd. We verstrekken geen visa aan vluchtelingen, en beboeten luchtvaartmaatschappijen die hen zonder visa naar Europa brengen. Omdat wij de brug ophalen voor vluchtelingen, worden hun routes langer, duurder en gevaarlijker. We drijven hen in de armen van smokkelaars, de enige strohalm voor een enkeltje Europa. Zolang wij de smokkelaars rijk maken, is het vernietigen van boten een naïef plan.

Meer investeren in opvang in de regio is hard nodig. Maar het venijn zit hem in de tegenprestatie. Dat de transitlanden als buffer fungeren, zodat wij géén vluchtelingen hoeven toe te laten. Of hen kunnen terugsturen naar de regio die nu al 90 procent opvangt. Is dat conform de waarden van de Europese Unie die het Vluchtelingenverdrag heeft verankerd in zijn eigen verdrag?

Als het aan dit kabinet ligt gebeurt dat inderdaad. Los van de juridische bezwaren, is het afschuiven van onze verantwoordelijkheid voor dat kleine deel van de vluchtelingen dat naar Europa komt, moreel onaanvaardbaar. Vluchtelingen zijn het gevolg van conflicten die ontstaan uit armoede, onderdrukking, corruptie. De wereld is te klein om conflicten straffeloos de rug te kunnen toekeren.

Ik mis een premier die dit verhaal vertelt aan onze inwoners. Voorzitter, ik ben blij met de persconferentie van afgelopen vrijdag, maar dat was wel heel laat. En het is bizar dat meteen nadat u tot kalmte hebt gemaand, uw partijgenoot Zijlstra

roept dat de medische zorg een walhalla is waar vluchtelingen op af komen. Ik neem aan dat u op zijn minst vooraf op de hoogte wordt gesteld van dergelijke misplaatste framing? Waarom laat u het gebeuren dat de vluchtelingen een speelbal worden van electorale krachtmetingen?

Ik hoor veel politici verwijzen naar het ontbreken van draagvlak voor vluchtelingen, alsof ze daar zelf buiten staan. Dat is natuurlijk niet zo, mensen laten zich informeren en beïnvloeden door politici. Bekijk toch nog eens de nieuwjaarstoespraak van Merkel, in reactie op de Pegida demonstraties eind vorig jaar. Een verademing! Ze schetste de context van het wereldwijde vluchtelingenprobleem, noemde het vanzelfsprekend en haalbaar dat Duitsland vluchtelingen helpt en opneemt. Met haar leiderschap heeft ze het draagvlak voor vluchtelingen vergroot. Wat let de premier om dat ook te doen? Er zijn niet alleen protesten in Nederland, maar ook heel veel mensen die graag hun bijdrage leveren bij de opvang en integratie van de vluchtelingen.

Voorzitter,

ik roep de premier op: neem uw verantwoordelijkheid als leider van ons land. Luister naar burgemeesters die oproepen tot helderheid, leiderschap, fatsoenlijk overleg en kleinschalige opvang. En laat de integratie slagen. De ideeën die ik hoor over versobering van huisvesting, sociale rechten en verblijfszekerheid, zijn daarvoor juist fnuikend. Nu hebben we de kans om achterstanden te voorkomen. Maar dat lukt niet met het lafhartige motto van eigen verantwoordelijkheid. Het zakelijke Beieren, de motor van de Duitse economie, investeert

compromisloos in integratie van vluchtelingen. Waarom? Omdat het loont, Beieren kent geen gettovorming. Een passieve houding komt als een boemerang op de samenleving terug. Bent u bereid om meer te investeren in de begeleiding van vluchtelingen en wanneer gaat u motie Klaver c.s. uitvoeren die opriep tot meer mogelijkheden voor scholing en werk voor asielzoekers?

Voorzitter,

het huwelijk van VVD en PvdA slaagt maar niet in heldere koers. Het huis wordt verbouwd, maar de partners hebben elk een eigen bouwtekening. De sloop verliep eendrachtig, maar nu er iets nieuws moet verrijzen komen de partijen er niet meer uit. Het leidt tot krakkemikkige operaties. De pgb's, de reorganisatie van de politie, de decentralisatie van de zorg, de ontsporing bij Prorail. En sinds de partners besloten elkaar de vrijheid te gunnen, in een laatste poging om een scheiding af te wenden, is het kabinet ronduit gaan zwalken. Als het niet zo schadelijk voor de samenleving zou zijn, zou het nog grappig zijn te zien hoe beide partijen even vurig een kabinetsbesluit verdedigen met een tegenovergestelde interpretatie.

Voorzitter,

dit coalitiehuwelijk vormt een wankele basis om zelfbewust de grote internationale vraagstukken van nu aan te pakken. Om met een ambitieuze klimaatagenda en een gezaghebbende opvatting over het vluchtelingenvraagstuk het Europees voorzitterschap te bekleden. Maar het is nog niet te laat. Het kan misschien nog net. Daarom vragen wij de premier hoe hij de komende maanden gaat werken aan een overtuigende agenda

om in elk geval een succes te maken van het Europees voorzitterschap.